

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชนานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559) : การศึกษากลวิธีทางภาษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์

The Royal Speech of His Majesty King Bhumibol Adulyadej on the Occasion of the New Year (BE 2494-2559) : The Study on Linguistic Strategies in Pragmatics Aspect

สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์¹

Sittitam Ongwuttiwat¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษากลวิธีทางภาษาในพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่พระราชนานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ. 2494-2559) ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ผลการวิจัยพบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่จำนวนทั้งสิ้น 6 กลวิธี ได้แก่ 1. การอ้างถึง 2. การให้รายละเอียด 3. การใช้อุปมาอุปไมย 4. การใช้ทัศนภาวะ 5. การให้เหตุผล และ 6. การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสาร กลวิธีทางภาษาทั้ง 6 กลวิธีสามารถจำแนกวัตถุประสงค์ในการสื่อสารได้ 5 ประการ คือ 1. เพื่อพระราชนานพรแก่ผู้รับสาร 2. เพื่อแจ้งสารไปยังผู้รับสาร 3. เพื่อโน้มน้าวใจผู้รับสาร 4. เพื่อให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม และ 5. เพื่อสื่อความรู้สึนึกคิดไปยังผู้รับสารผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงพระราชอัจฉริยภาพในด้านการใช้ภาษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

คำสำคัญ : พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชนานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559), กลวิธีทางภาษา, วจนปฏิบัติศาสตร์

Abstract

This research paper was to examine linguistic strategies in The royal speech of His Majesty King Bhumibol Adulyadej on the occasion of the New Year (BE 2494-2559) through pragmatically-oriented perspectives. The result demonstrated that the King used six linguistic strategies in his words, namely:1) Reference 2) Explication 3) Metaphors 4) Modality 5) Reasoning and 6) Intention verbs. The linguistic strategies appeared in five categories due to purposes of commu-

¹ อาจารย์ประจำ, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹ Lecturer, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

nication: 1) Blessing 2) Notification 3) Persuasion 4) Illustration and 5) Emotional expression. Also, such a result suggested information regarding the King's language skills and improvisation.

Keywords : The royal speech of His Majesty King Bhumibol Adulyadej on the occasion of the New Year (BE 2494-2559), linguistic strategy, pragmatics

บทนำ

ธรรมเนียมปฏิบัติประการหนึ่งเมื่อเถลิงศกขึ้นปีใหม่ตั้งแต่ พ.ศ.2494-2559 คือ การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงแสดงพระราชดำรัสและพระราชทานพรปีใหม่เพื่อเป็นสิริมงคลแก่พสกนิกร ทั้งนี้เมื่อพิจารณาพระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงแสดงแก่พสกนิกรแล้วจะพบว่าพระราชดำรัสดังกล่าวมิได้เป็นเพียงการพระราชทานพรโดยทั่วไปเท่านั้น หากพระราชดำรัส ยังเปี่ยมไปด้วยคุณค่าทางด้านเนื้อหาที่พสกนิกรสามารถน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างตอนหนึ่งในพระราชดำรัสความว่า

(1) ...ความสุขความเจริญนี้แม้เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาอย่างยิ่ง แต่ในวิถีชีวิตของ

คนเรานั้น ย่อมต้องมีทั้งสุขและทุกข์ ทั้งความสมหวังและผิดหวัง เป็นปรกติ

ธรรมดา. ทุกคนจึงต้องเตรียมตัว เตรียมใจ และเตรียมการให้พร้อม อย่าประมาท...

(พระราชดำรัส พ.ศ. 2559)

จากตัวอย่างพระราชดำรัส ที่ (1) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมุ่งเสนอให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเห็นว่าชีวิตของคนเรามีทั้งสุขและทุกข์ แต่สิ่งที่สำคัญคือ การตั้งตนให้อยู่ในความไม่ประมาท

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่านอกจากพระราชดำรัส จะเปี่ยมไปด้วยคุณค่าทางด้านเนื้อหาตั้งให้เห็นอย่างประจักษ์แจ้งแล้ว คุณค่าที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ปรากฏในพระราชดำรัส และชวนเป็นประเด็นให้นำมาศึกษาวิเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง คือ

คุณค่าทางด้านกลวิธีทางภาษา ดังความตอนหนึ่งในพระราชดำรัสฯ ต่อไปนี้

(2) ...การให้นี้ไม่ว่าจะให้สิ่งใดแก่ผู้ใด โดยสถานใดก็ตาม ส่วนที่เป็นสิ่งที่

พึงประสงค์อย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องมือประสานไมตรีอย่างสำคัญ

ระหว่างบุคคลกับบุคคล และทำให้สังคม มีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น

ด้วยสามัคคีธรรม...

(พระราชดำรัส พ.ศ. 2518)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (2) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้ความเปรียบว่า “การให้” เป็นเสมือน “เครื่องมือในการประสานไมตรี” ระหว่างบุคคลในการสร้างความสามัคคีอันทำให้สังคมมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น

จากที่กล่าวมาข้างต้นถึงคุณค่าทางด้านกลวิธีทางภาษาในพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559) จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษากลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในพระราชดำรัสฯ โดยมีคำถามการวิจัยว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในพระราชดำรัสฯ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ 1. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ และ 2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชนิพนธ์ในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ. 2494-2559) ผู้วิจัยจะวิเคราะห์จากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์

คำว่า Pragmatics หรือ “วัจนปฏิบัติศาสตร์” ปรากฏเป็นครั้งแรกในหนังสือ “Foundation of the theory of signs” ของ มอริส (Morris, 1971) มอริสได้ให้นิยามศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความหมายทั้งสอง คือ อรรถศาสตร์ (Semantics) และ วัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) โดยเขาอธิบายว่าอรรถศาสตร์ (Semantics) เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ของหน่วยในภาษากับวัตถุหรือสิ่งที่หน่วยนั้นอ้างถึง ส่วนวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) จะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของหน่วยในภาษากับผู้ตีความหรือผู้ใช้ภาษา

เบเคอร์ (Baker, 2011) อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) ไว้ว่าเป็นศาสตร์ที่ศึกษาภาษาที่ใช้ในบริบทต่างๆ หรือวิธีที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำในสถานการณ์การสื่อสาร และวิธีที่ผู้ฟังตีความถ้อยคำเหล่านั้นในบริบท ทั้งนี้นักวัจนปฏิบัติศาสตร์มิได้ศึกษาความหมายที่มาจากระบบภาษา (ความหมายตามรูป) แต่สนใจความหมายที่ผู้ร่วมในการสื่อสารเจตนาในสถานการณ์นั้นๆ อย่างไรก็ตามการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดใช้สื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ เป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่นักวัจนปฏิบัติศาสตร์ให้ความสนใจศึกษา ทั้งนี้ในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ กลวิธีทางภาษา หมายถึง วิธีการทางภาษาที่ใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการสื่อสารบางประการ อาทิ เพื่อสื่อสารความคิด เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง เพื่อความสุภาพ เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกัน เพื่อโน้มน้าวใจ ฯลฯ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยที่ศึกษาการใช้ภาษาของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชจากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์และปริจเฉทวิเคราะห์ ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง “พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา : การศึกษาเนื้อหาและกลวิธีทางภาษา” ของณัฐพร พานโพธิ์ทอง ดารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์ ศิริพร ภักดีผาสุข สุภักดี อมาตยกุล และสุรเดช โชติอุดมพันธ์ (2549 :151-407) และงานวิจัยเรื่อง “โครงสร้างภาษาและลักษณะภาษาแสดงหัวเรื่องนพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร” ของ ปกัสนา คำชิราพิทักษ์ (2550)

งานวิจัยเรื่อง “พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา : การศึกษาเนื้อหาและกลวิธีทางภาษา” ของณัฐพร พานโพธิ์ทอง ดารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์ ศิริพร ภักดีผาสุข สุภักดี อมาตยกุล และสุรเดช โชติอุดมพันธ์ (2549 :151-407) มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาเนื้อหาและกลวิธีทางภาษาในพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาตั้งแต่พ.ศ. 2540-2547

ผลการวิจัยด้านเนื้อหาพบว่าพระราชดำรัสมุ่งนำเสนอเนื้อหาใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1. กระบวนทัศน์ใหม่ในการมองมนุษย์และโลก 2.การพัฒนาด้วยวิถีแห่งความพอเพียง และ 3.คุณธรรมแห่งความอ่อนน้อมถ่อมตน ส่วนผลการวิจัยด้านกลวิธีทางภาษา ณัฐพรและคณะใช้มุมมองทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการอธิบายการใช้ภาษาในพระราชดำรัส และพบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในพระราชดำรัส เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสารจำนวนทั้งสิ้น 9 กลวิธี ได้แก่ 1.การนิยามหรืออธิบายศัพท์ 2.การขยายความ 3.การเล่าเรื่อง 4.การเล่นคำ 5.การใช้มุขตลก 6.การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน 7.การใช้อุปมาอุปไมย 8.การกล่าวซ้ำ และ 9.การกล่าวถึงผู้ฟัง

งานวิจัยเรื่อง “โครงสร้างภาษาและลักษณะภาษาแสดงหัวเรื่องนพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในพิธี

พระราชทานปริญญาบัตร” ของ ปภัสรา คำชิริา พิทักษ์ (2550) มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อการศึกษา โครงสร้างภาษาและลักษณะภาแสดงหัวเรื่องใน พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใน พืธีพระราชปริญญาบัตร ผลการศึกษาพบว่า โครง ร้างภาษาในพระบรมราโชวาทแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนเริ่มต้น ส่วนเนื้อหา และส่วนลงท้าย โครงสร้างทั้ง 3 ส่วนสามารถแบ่งเป็นรายละเอียด ย่อย 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่กล่าวพระบรมราโชวาท กล่าวพระราชทานพร กล่าวแสดงความยินดีกับ บัณฑิต กล่าวแสดงความยินดีที่ได้มาพระราชทาน ปริญญาบัตร กล่าวแสดงความยินดีกับความ ก้าวหน้าของมหาวิทยาลัย และกล่าวขอใจที่ มหาวิทยาลัยมอบปริญญาคุณูปกับัณฑิตกิตติมศักดิ์ สำหรับลักษณะภาษาแสดงหัวเรื่องในพระบรม ราโชวาทปรากฏใน 2 ลักษณะ คือ วลีและประโยค

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องพบว่ามีการศึกษาการใช้ภาษาของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชจาก มุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์และปริจเฉทวิเคราะห์ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาและใน โอกาสพระราชปริญญาบัตร และยังไม่มีการวิจัยใดที่มุ่ง ศึกษาทฤษฎีทางภาษาในพระราชดำรัสพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่พระราชทาน เนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559) จากมุม มองวัจนปฏิบัติศาสตร์ ดังนั้นในบทความวิจัยนี้ผู้ วิจัยจึงสนใจศึกษาทฤษฎีทางภาษาในพระราชดำรัสฯ โดยมีคำถามการวิจัยว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ หัวยทรงเลือกใช้ทฤษฎีทางภาษาอย่างไรในพระราช ดำรัสฯ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

ขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่ พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494- 2559) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. สํารวจและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่พระราชทานเนื่อง ในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559)
พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ เป็นพระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ พ.ศ.2494- 2559 ผู้วิจัยรวบรวมมาจาก <http://kanchanapisek.or.th>¹ (เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2560)
3. วิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษาที่ใช้ในพระราช ดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494- 2559)
ผู้วิจัยวิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษาในพระราช ดำรัสฯ จากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics)
4. เขียนสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

“ทฤษฎีทางภาษา” ในบทความวิจัยนี้ นิยาม จากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) ว่า หมายถึง วิธีการทางภาษาที่ใช้เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการสื่อสารบาง ประการ เช่น การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน (verbal irony) เพื่อประชดประชันหรือสร้างความกำกวม (Myers, 1978) การให้รายละเอียดเพื่อสร้างความมีส่วน ร่วมให้ผู้รับสาร (Tannen, 1989) การใช้อุปลักษณ์ เพื่อทำให้ผู้ฟังเห็นภาพได้อย่างเป็นรูปธรรม (Goatly, 1993) เป็นต้น

จากการศึกษาวิเคราะห์พระราชดำรัสฯ ตาม มุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์ พบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้ทฤษฎีทางภาษาจำนวน

¹ เนื่องจากพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่มังไม่มีการจัด พิมพ์รวมเล่ม ผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา วิเคราะห์จาก<http://kanchanapisek.or.th>

ทั้งสิ้น 6 กลวิธี และกลวิธีทางภาษาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การอ้างถึง

การอ้างถึง ในที่นี้ คือ การอ้างถึงบุคคลหรือสิ่งอื่นทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น เหตุการณ์ คำกล่าว หรือข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของบุคคล ฯลฯ ในมุมมองของนักวิจัยประวัติศาสตร์ ลาซัน (Larson 1986: 28) จัดให้การสร้างความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร (Ethos) เป็นวาทศิลป์แบบหนึ่งที่ใช้ในการโน้มน้าวโดยการสร้างความน่าเชื่อถือของแหล่งสารนั้นเกิดขึ้นจากการที่ผู้พูดใช้วิธีการอ้างถึงหรือบุคคลอื่นประกอบการสนทนา เช่นเดียวกับในแนวคิดเรื่องขั้นตอนการโน้มน้าวใจ (motivated sequence) ของมอนโรว์ (Monroe 1967) ที่จัดให้การสร้างภาพหรือทำให้เห็นภาพด้วยการอ้างถึงหรือบุคคลอื่นเป็นขั้นตอนหนึ่งของการโน้มน้าวใจ นอกจากนี้โจเซีย (Josiah 2015) ยังได้ศึกษาวาทะของผู้นำทางการเมืองและพบว่ากลวิธีการอ้างถึงเป็นกลวิธีที่ผู้นำทางการเมืองเกือบทุกประเทศมักนำมาใช้เพื่อโน้มน้าวและสร้างความน่าเชื่อถือให้คำพูดของตน

กลวิธีการอ้างถึงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้ นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อพระราชทานพรปีใหม่และแจ้งสารไปยังผู้รับสารแล้ว กลวิธีดังกล่าวยังช่วยโน้มน้าวให้ผู้รับสารเกิดความเชื่อหรือคล้อยตาม และเห็นภาพของสารที่สื่อออกไปอย่างเป็นรูปธรรม

ผลการศึกษาพบว่าการอ้างถึงที่ปรากฏในพระราชดำรัสสามารถจำแนกได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1.1 การอ้างถึงบุคคล

(3) ... ในขอบปีที่แล้ว มีเหตุการณ์หลายอย่างเกิดขึ้นในบ้านเมืองเรา แต่มีเรื่องหนึ่งที่ควรกล่าวถึงเป็นพิเศษ ก็คือการให้ความช่วยเหลือ แก่ผู้ประสบภัยเมื่อคราวน้ำท่วมใหญ่ ที่คนไทยทุกคน ทุกองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน ต่างร่วมมือ

ร่วมใจกัน โดยพร้อมเพรียง ทำให้ผู้ที่ได้พบเห็น แม้เป็นชาวต่างชาติ ต่างภาษา ก็พากันชื่นชม ยกย่อง (พระราชดำรัส พ.ศ. 2537)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (3) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการอ้างถึงบุคคล ในที่นี้ คือ การอ้างถึงคนไทยทุกคน ทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนและชาวต่างชาติ เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเห็นว่าการร่วมมือร่วมแรงกันแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่ดีต่อทั้งผู้กระทำและผู้พบเห็น

1.2 การอ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์และ/หรือสิ่งเคารพ

(4) ...ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวไทยเคารพบูชา จงอภิบาลรักษาท่านทุกคน ให้ปราศจากทุกข์ ปราศจากภัย ให้มีความสุขสมบูรณ์...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2546)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (4) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการอ้างถึงศักดิ์สิทธิ์และ/หรือสิ่งเคารพ ในที่นี้ คือ การอ้างถึงพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนไทยเคารพบูชา เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรน้อมรับพร

1.3 การอ้างถึงคำสอน คำกล่าวอุทาหรณ์ หรือทัศนคติความเห็นของบุคคลอื่น

(5) ...ประวัติศาสตร์ได้สอนให้เห็นว่าชาติใดเสื่อมสูญย่อยยับอับปางไปก็เพราะประชาชาติขาดสามัคคีธรรม แดกแยกเป็นหมู่คณะ เป็นพรรคเป็นพวก คอยเอารัดเอาเปรียบ ประหัตประหารซึ่งกันและกัน...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2529)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (5) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการอ้างถึงคำสอน ในที่นี้ คือ การอ้างถึงคำสอนในประวัติศาสตร์ เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเห็นว่าการแตกความสามัคคีย่อมทำให้ประเทศชาติล่มสลาย

1.4 การอ้างถึงเหตุการณ์

(6) ...แต่ที่ไม่ดีก็มีอยู่มาก เราต้องประสบกับเหตุไม่ปกติต่าง ๆ จนทำให้เกิดความวิตกห่วงใยกันอยู่ทั่วไปใกล้ถึงสิ้นปีก็เกิดภัยธรรมชาติครั้งใหญ่ทำให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินอย่างร้ายแรง เราคงจะต้องช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ และฟื้นฟูสถานะของบ้านเมืองเป็นการใหญ่

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2511)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (6) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการอ้างถึงเหตุการณ์ ในที่นี้ คือ การอ้างถึงเหตุการณ์ภัยธรรมชาติ เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเห็นว่าภัยธรรมชาติเป็นสิ่งที่น่ากลัวที่ต้องเตรียมตัวตั้งรับไว้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดชทรงเลือกใช้การอ้างถึงในพระราชดำรัสที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่เพื่อพระราชทานพรและแจ้งสารแก่ผู้รับสาร นอกจากนี้ยังทรงใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวและทำให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม

2. การให้รายละเอียด

แทนแนน (Tannen 1989) จัดให้การเล่าเรื่องแบบให้รายละเอียดเป็นกลวิธีสร้างการมีส่วนร่วมหรือ Involvement strategy โดยแทนแนน อธิบายว่า ความรู้สึกมีส่วนร่วมระหว่างผู้เล่ากับผู้ฟังและความมีส่วนร่วมของทั้งสองฝ่ายกับเหตุการณ์จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ ผู้เล่าได้บรรยายให้รายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ฟัง ในขณะที่ฟังก็ต้องใช้จินตนาการสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้การเล่าแบบบรรยายละเอียดจึงช่วยให้ผู้เล่าบรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อความได้ดังจะเห็นได้จากการที่สื่ออเมริกันเป็นจำนวนมากมักนิยมรายงานข่าวที่ประชาชนส่วนใหญ่สนใจแบบให้รายละเอียดทุกซอกทุกมุม เพราะการรายงานโดยวิธีดังกล่าวจะทำให้ข่าวที่รายงานมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

เช่นเดียวกับฉันทบูร พานโพธิ์ทอง, ดารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์, ศิริพร ภักดีผาสุข, สุภัทวดี อมาตยกุล, และสุรเดช โชติอุดมพันธ์ (2549) และสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2559) ที่ได้ศึกษาทฤษฎีทางภาษาในพระราชดำรัสฯ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตามลำดับ จากมุมมองวิจักษณ์ปฐพีศาสตร์ และพบว่าการใช้รายละเอียดเป็นกลวิธีทางภาษากลวิธีหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้เพื่อต้องการโน้มน้าวและทำให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม

จากการศึกษาพบว่านอกจากวัตถุประสงค์ที่ต้องการพระราชทานพรปีใหม่และแจ้งสารไปยังผู้รับสารแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ยังทรงเลือกใช้กลวิธีการให้รายละเอียดในพระราชดำรัสฯ เนื่องด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการโน้มน้าวและทำให้ผู้รับสารเกิดภาพบางประการ

การให้รายละเอียดที่ปรากฏในพระราชดำรัสฯ สามารถจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การให้รายละเอียดโดยการ

อธิบายหรือขยายความ

(7) ...ตลอดปีที่แล้ว มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นหลายอย่าง ที่ดีก็คือ การที่นักกีฬาของเราได้รับเหรียญรางวัลหลายประเภทในการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก แต่ที่ไม่ดีก็มีอยู่มาก เราต้องประสบกับเหตุไม่ปกติต่าง ๆ จนทำให้เกิดความวิตกห่วงใยกันอยู่ทั่วไป

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2552)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (7) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการให้รายละเอียดโดยการอธิบายหรือขยายความถึงเหตุการณ์ทั้งดีและไม่ดีที่เกิดในรอบปีที่ผ่านมาเพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเตรียมตัวและไม่ประมาทในปีใหม่ที่กำลังจะมาถึง

2.2 การให้รายละเอียดโดยการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่าง

(8) ...พูดถึงความสงบร่มเย็น อาจแยกได้เป็นสองส่วน คือ ความสงบภายนอก กับความสงบภายใน ภายนอกได้แก่ความเป็นอยู่และสภาวะแวดล้อมที่เป็นปรกติ ...ภายใน ได้แก่ จิตใจที่สะอาดแจ่มใส ไม่มีกังวล ไม่มีความขุ่นเคืองขัดข้อง จิตใจที่สะอาด...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2513)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (8) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการให้รายละเอียดโดยการเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างคำว่า “ความสงบภายนอก” และ “ความสงบภายใน” เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเข้าใจความหมายที่ของถ้อยคำดังกล่าว

2.3 การให้รายละเอียดโดยการยกตัวอย่างเหตุการณ์

(9) ...ในขวบปีที่แล้ว บ้านเมืองเรามีสิ่งที่ดี ที่ควรแก่การชื่นชมเกิดขึ้นหลายอย่างอย่างแรกก็คือ การที่นานาประเทศเขาเชื่อถือ ไว้วางใจให้ประเทศของเรา จัดการประชุมผู้นำกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 11 ขึ้นนั้นข้อนี้ต้องนับเป็นเกียรติเป็นศักดิ์ศรีของประเทศ...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2545)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (9) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการให้รายละเอียดโดยการยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดกาประชุมผู้นำกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 11 เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเห็นว่าการที่ประเทศไทยจะเป็นผู้นำเศรษฐกิจในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกได้ต้องมาจากความร่วมมือของคนในชาติ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเลือกใช้การให้รายละเอียดในพระราชดำรัสที่พระราชทาน

เนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่เพื่อพระราชทานพรและแจ้งสารแก่ผู้รับสาร นอกจากนี้ยังทรงใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวและทำให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม

3. การใช้อุปลักษณ์

“อุปลักษณ์” ในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยนิยามตาม ธีรพร พานโพธิ์ทอง (2542) ว่าหมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงการเปรียบเทียบของสองสิ่งสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบอีกสิ่งหนึ่งเป็นแบบเปรียบ และทั้งสองต้องเป็นสมาชิกจากต่างกลุ่มกัน นอกจากนี้ธีรพรยังได้ศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณ์จากมุมมองผู้พูดภาษาไทยและพบว่า ผู้พูดภาษาไทยใช้อุปลักษณ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสาร 7 ประการ คือ 1.ช่วยสื่อความได้ชัดเจน เพราะทำให้ผู้ฟังเห็นภาพ 2. ช่วยสื่อความได้ชัดเจนโดยใช้ถ้อยคำน้อยกว่า 3. ช่วยทำให้ฟังดูรุนแรงและจริงจังน้อยกว่าการกล่าวตรงๆ 4. ช่วยสื่อความได้ทันทีเพราะเป็นถ้อยคำที่นิยมใช้ 5.ช่วยเน้นมากกว่าการกล่าวตรงๆหรือทำให้รู้สึกว่าเป็นเช่นนั้นจริงๆ 6. ช่วยสร้างความขบขัน สนุกสนาน และ 7. ช่วยให้กำกวม

จากการศึกษาพบว่านอกจากวัตถุประสงค์ที่ต้องการพระราชทานพรปีใหม่และแจ้งสารไปยังผู้รับสารแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ยังทรงเลือกใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวและทำให้ผู้รับสารเกิดภาพบางประการ รวมไปถึงการใช้อุปลักษณ์เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดของพระองค์ไปยังผู้รับสารทางหนึ่งด้วย ตัวอย่างเช่น

(10) ...ทุกสิ่งทุกอย่างจะให้ดีขึ้นทันอกทันใจสมดังที่ต้องการทีเดียวนั้น ย่อมไม่ได้ย่อมต้องการเวลา เปรียบประดุจการเยียวยารักษาไข้ ซึ่งย่อมต้องการเวลาเช่นกัน...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2533)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (10) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์โดยเปรียบเทียบ “การเยียวยารักษาไข้” ซึ่งเป็นแบบเปรียบ กับ “การเห็นผลของ

การทำความดี” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเห็นว่าการเห็นผลของการทำความดีย่อมต้องใช้เวลา

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเลือกใช้อุปลักษณ์ในพระราชดำรัสที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่เพื่อพระราชทานพรและแจ้งสารแก่ผู้รับสาร นอกจากนี้ยังทรงใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวและทำให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม

4. การใช้ทัศนภาวะ

ทัศนภาวะ² (Modality) ในบทความวิจัยนี้หมายถึง คำที่ครอบคลุมรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งยอมให้ผู้พูดแสดงการเปลี่ยนแปลงระดับของการให้คำมั่นหรือความเชื่อในบางเรื่อง (Saeed 2003 : 135-138) โดยเฉพาะการใช้คำคุณศัพท์และวิเศษณ์ เช่น คำว่า แน่نون (Certain) น่าจะเป็น(Probable) ทำทาง(Lokely) อาจจะเป็น(Possible) หรือคำแสดงทัศนคติที่ต้องการพิสูจน์ (Propositional Attitude) เช่น รู้ว่า... เชื่อว่า... คิดว่า... สงสัยว่า... อีกทั้งยังมีการใช้กริยาช่วยหรือที่เรียกว่า modal verbs 2 ลักษณะ คือ 1. ทัศนภาวะสัญญา (Epistemic Modality) หรือการส่งสัญญาณบางอย่างจากผู้พูดถึงผู้ฟังเกี่ยวกับความรู้ที่ผู้พูดมี และ 2. ทัศนภาวะปริพธิ (Deontic Modality) คือการแสดงความคิดของผู้อ่านผ่านแนวคิดต่าง ๆ ในสังคมไปยังผู้ฟัง ได้แก่ ภาระหน้าที่หรือการบังคับ ความรับผิดชอบ และการอนุญาต นอกจากนี้ยังรวมไปถึงรูปประโยคเงื่อนไขซึ่งแสดงให้เห็นสถานการณ์สมมติ เช่น ถ้อยคำ “If I were rich, I would be living somewhere hotter”.

ผลการศึกษาพบว่านอกจากวัตถุประสงค์ในการพระราชทานพรและแจ้งสารไปยังผู้รับสารแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ยังทรงเลือกใช้ทัศน

² ผู้วิจัยใช้คำว่า “ทัศนภาวะ” แทน “Modality” ตามชนกพร อังศุวิริยะ (2550)

ภาวะในพระราชดำรัสฯเนื่องด้วยวัตถุประสงค์เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดบางประการ รวมไปถึงการใช้ทัศนภาวะแสดงความเชื่อมั่นยังช่วยในการโน้มน้าวใจผู้รับสารเนื่องจากการใช้ทัศนภาวะที่ผู้พูดแสดงความมั่นใจในสิ่งที่จะเกิดขึ้น (อรรวรณ ปิลันธน์โอวาท, 2542)

การใช้ทัศนภาวะในพระราชดำรัสฯสามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

4.1 การใช้ทัศนภาวะแสดงความเชื่อมั่น

การใช้ทัศนภาวะแสดงความเชื่อมั่น ได้แก่ การที่ผู้พูดใช้คำเพื่อแสดงว่าทัศนคติหรือสารที่ตนสื่อออกไปนั้นมีความน่าเชื่อถือหรือเป็นที่ยืนยันได้ด้วยเหตุผลบางประการ มักปรากฏคำบอกมาลา “ต้อง” หรือ “ยอม” และอาจปรากฏร่วมกับคำขยาย “แน่นอน” หรือ “จริง ๆ” ตัวอย่างเช่น (11) ...ความสุขความเจริญนี้แม้เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาอย่างยิ่ง แต่ในวิถีชีวิตของคนเรานั้น ย่อมต้องมีทั้งสุขและทุกข์ ทั้งความสมหวังและผิดหวัง เป็นปรกติธรรมดา. ทุกคนจึงต้องเตรียมตัว เตรียมใจ และเตรียมการให้พร้อม อย่าประมาท...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2513)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (11) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯทรงเลือกใช้ทัศนภาวะแสดงความเชื่อมั่นในคำว่า “ต้อง” เพื่อแจ้งสารและโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรว่าต้องยอมรับและเตรียมพร้อมอยู่ให้ได้ท่ามกลางความสุขและความทุกข์

4.2 การใช้ทัศนภาวะแสดงความคิดเห็น

การใช้ทัศนภาวะแสดงความคิดเห็น ได้แก่ การที่ผู้พูดใช้คำเพื่อแสดงว่าทัศนคติหรือสารที่ตนสื่อออกมาเป็นเพียงความคิดเห็นของผู้พูดเท่านั้น อาจเป็นจริงหรือเท็จก็ได้ มักปรากฏคำบอกมาลา “ว่า” “เห็น” “คิด” “เห็นว่า” หรือ “คิดว่า” (12) ...ความปรารถนาของทุกคนคงจะไม่แตกต่างกันนัก คือต้องการให้ตนเอง มีความสุขความ

เจริญ และให้บ้านเมือง มีความสงบร่มเย็น...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2555)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (12) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้ทัศนภาวะแสดงความคิดเห็นในคำว่า “คงจะ” เพื่อสื่อความคิดเห็นส่วนพระองค์ว่าผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกร คงจะอยากให้ตนเองและบ้านเมืองอยู่อย่างสงบสุข

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงเลือกใช้ทัศนภาวะในพระราชดำรัสที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่เพื่อพระราชทานพรและแจ้งสารแก่ผู้รับสาร นอกจากนี้ยังทรงใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าว (ในกรณีที่ใช้ทัศนภาวะแสดงความเชื่อมั่น) และสื่อความรู้สึกนึกคิดของพระองค์ไปยังผู้รับสาร

5. การให้เหตุผล

จากการศึกษาทฤษฎีทางภาษาที่ปรากฏในพระราชดำรัสฯ พบว่า การให้เหตุผลเป็นกลวิธีทางภาษากลวิธีหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวและชักจูงให้ผู้รับสารเกิดความเชื่อถือใน “สาร” ที่สื่อออกมา นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ในการแจ้งสารไปยังผู้รับสาร สอดคล้องกับที่ฮอฟแลนด์ (Hovland 1965) เบตทิงเฮาส์ (Bettinghaus 1968) อรวรรณ ปิรันธน์ โอวาท (2542) และธิดา โมสิกรัตน์ (2556) จัดการให้เหตุผลเป็นวาทศิลป์แห่งการโน้มน้าว เนื่องจากการยกเหตุผลจะช่วยสนับสนุนให้คำชี้แจงนั้นมีความน่าเชื่อถือ มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งผู้ฟังเกิดการคล้อยตาม ตัวอย่างเช่น

(13) ...ความสุขสวัสดิ์นี้ เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาอย่างยิ่งของคนเรา แต่จะสำเร็จผลเป็นจริงได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถ และสติปัญญาในการประพฤติตัว ปฏิบัติงาน ของแต่ละบุคคล ในปีใหม่นี้ จึงขอให้ชาวไทยทุกคน ได้ตั้งใจ ตั้งใจ ให้เที่ยงตรง แน่วแน่ ที่จะประพฤติตัว ปฏิบัติงาน ให้เต็มกำลังความสามารถ โดยมีสติรู้ตัว และปัญญารู้คิด กำกับอยู่ตลอดเวลา...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ.2549)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (13) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการให้เหตุผลดังจะเห็นได้จากคำเชื่อม “จึง” เพื่อแจ้งสารและโน้มน้าวให้ผู้ฟังซึ่งในที่นี้คือพสกนิกร เห็นว่าความสุขและความสำเร็จในสิ่งที่เราปรารถนา ต้องมาจากการประพฤติปฏิบัติงานอย่างแน่วแน่ และเต็มกำลังความสามารถ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงเลือกใช้การให้เหตุผลในพระราชดำรัสที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่เพื่อพระราชทานพรและแจ้งสารแก่ผู้รับสาร นอกจากนี้ยังทรงใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวให้ผู้รับสารเชื่อหรือคล้อยตามสารที่สื่อออกไป

6. การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสาร

การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสาร ในบทความวิจัยนี้ หมายถึงการที่ผู้ส่งสารเลือกใช้คำกริยาแสดงเจตนาหรือจุดมุ่งหมายบางประการไปยังผู้รับสาร (นววรรณ พันธุเมธา 2549 ; สังวาลย์ คงจันทร์ 2533) ทั้งนี้ เซิร์ล (Searle 1969) จัดให้การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา (explicit verb) เป็นการกระทำวจนกรมอย่างหนึ่ง

จากการศึกษาพบว่าการใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารที่ปรากฏในพระราชดำรัสฯ นอกจากจะมีวัตถุประสงค์ในการพระราชทานพรและแจ้งสารบางประการไปยังผู้รับสารแล้ว กลวิธีดังกล่าวยังช่วยในการสื่อความรู้สึกนึกคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่มีต่อเรื่องต่างๆ ไปยังผู้รับสารอีกทางหนึ่ง รวมไปถึงคำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารบางลักษณะยังช่วยในการโน้มน้าวใจผู้รับสารอีกด้วย

ผลการศึกษาพบว่าคำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารที่ปรากฏในพระราชดำรัสฯ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

6.1 การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารกลุ่มชั้นนำ³

จากการศึกษาพบว่าคำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารกลุ่มชั้นนำที่ปรากฏในพระราชดำรัส มีทั้งคำกริยาแสดงเจตนาการขอร้อง และคำกริยาแสดงเจตนาการเตือน ตัวอย่างเช่น

(14) ...ในปีใหม่นี้ ขอให้ท่านทั้งหลาย ตั้งจิตตั้งใจให้มั่นอยู่ในความเมตตาปรารถนาดีให้กำลังใจแก่กันและกัน เพื่อแต่ละคนจะได้มีกำลังใจ...

(พระราชดำรัส พ.ศ. 2503)

จากตัวอย่างพระบรมราโชวาท ที่ (14) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารกลุ่มชั้นนำ ในที่นี้คือ คำกริยาแสดงเจตนาการขอร้อง ในคำว่า “ขอ” เพื่อแจ้งสารและโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรให้ดำรงตนอยู่ในความเมตตาในปีใหม่ที่กำลังจะมาถึงนี้

6.2 การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารกลุ่มแจ้งให้ทราบ

คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารกลุ่มแจ้งให้ทราบที่ปรากฏในพระราชดำรัส มีทั้ง คำกริยาแสดงเจตนาการให้พร คำกริยาแสดงเจตนาความพอใจ คำกริยาแสดงเจตนาการชื่นชม และคำกริยาแสดงเจตนาการบอกกล่าว ตัวอย่างเช่น

(15) ...ขออนุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวไทยเคารพบูชา จงอภิบาลรักษาท่านทุกคน ให้ปราศจากทุกข์...

(พระราชดำรัส พ.ศ. 2543)

จากตัวอย่างพระราชดำรัส ที่ (15) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารกลุ่มแจ้งให้ทราบซึ่งในที่นี้คือ คำกริยาแสดงการให้พรในคำว่า “ขอ” เพื่อพระราชทานพรไปยังผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรให้ประสบแต่ความสุขและปราศจากโรคร้ายทั้งปวง

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเลือกใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารในพระราชดำรัสที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่เพื่อพระราชทานพรและแจ้งสารแก่ผู้รับสาร นอกจากนี้ยังทรงใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวและสื่อความรู้สึกนึกคิดของพระองค์ไปยังผู้รับสาร

จากที่กล่าวมาทั้งหมดเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559) อาจสรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในพระราชดำรัสทั้งสิ้น 6 กลวิธี และทั้ง 6 กลวิธีดังกล่าวสามารถจำแนกวัตถุประสงค์ในการสื่อสารได้ 5 ประการ ดังตารางต่อไปนี้

³ ผู้วิจัยจำแนกประเภทของกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารกลุ่มต่างๆ ตามนวรรณ พันธุเมธา (2549 : 18)

ตารางที่ 1 วัตถุประสงค์ในการสื่อสารของกลวิธีทางภาษาในพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559)

วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร	กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในพระราชดำรัสฯ				
	เพื่อพระราชทานพรแก่ผู้รับสาร	เพื่อแจ้งสารไปยังผู้รับสาร	เพื่อโน้มน้าวใจผู้รับสาร	เพื่อทำให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม	เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสาร
1.การอ้างถึง	✓	✓	✓	✓	-
2.การให้รายละเอียด	✓	✓	✓	✓	-
3.การใช้อุปลักษณ์	✓	✓	✓	✓	-
4.การใช้ทัศนภาวะ	✓	✓	✓	-	✓
5.การให้เหตุผล	✓	✓	✓	-	-
6.การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสาร	✓	✓	✓	-	✓

จากที่กล่าวมาย่อมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่านอกจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะทรงมีพระราชอัจฉริยภาพในด้านการเป็นนักพัฒนาดังเป็นที่ประจักษ์แจ้งแล้ว หากเมื่อศึกษาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้ในพระราชดำรัสจากมุมมองวาทปฏิบัติศาสตร์ ก็จะพบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ยังทรงมีพระราชอัจฉริยภาพในด้านการใช้ภาษาเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลายในการแสดงพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่แก่พสกนิกรชาวไทยซึ่งประกอบด้วยกลวิธีการอ้างถึง กลวิธีการให้รายละเอียด กลวิธีการใช้อุปลักษณ์ กลวิธีการใช้ทัศนภาวะ กลวิธีการให้เหตุผล และกลวิธีการใช้คำกริยา

แสดงเจตนาในการสื่อสาร และกลวิธีทางภาษาที่ทรงเลือกใช้ ยังสอดคล้องกับวาระและโอกาสขึ้นปีพุทธศักราชใหม่ อันได้แก่ วัตถุประสงค์ในการพระราชทานพรแก่ผู้รับสาร วัตถุประสงค์ในการแจ้งสารไปยังผู้รับสาร วัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวใจผู้รับสาร วัตถุประสงค์ในการทำให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม และวัตถุประสงค์ในการสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสาร ด้วยเหตุที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จึงแสดงให้เห็นถึงพระราชอัจฉริยภาพในด้านการใช้ภาษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษากลวิธีทางภาษาในพระราชดำรัสพระบาท

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่พระราชทาน
เนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559)

ผลการวิจัยพบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่จำนวนทั้งสิ้น 6 กลวิธี ได้แก่ 1.การอ้างถึง 2.การให้รายละเอียด 3.การใช้อุปมาอุปไมย 4.การใช้ทัศนภาพ 5.การให้เหตุผล และ 6.การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสาร กลวิธีทางภาษาทั้ง 6 กลวิธีสามารถจำแนกวัตถุประสงค์ในการสื่อสารได้ 5 ประการ คือ 1.เพื่อพระราชทานพรแก่ผู้รับสาร 2.เพื่อแจ้งสารไปยังผู้รับสาร 3.เพื่อโน้มน้าวใจผู้รับสาร 4.เพื่อทำให้ผู้ฟังเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม และ 5.เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสาร

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงพระราชอัจฉริยภาพในด้านการใช้ภาษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชอย่างแท้จริง ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่านอกจากกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในพระราชดำรัสฯ จะช่วยทำให้การสื่อสารบรรลุวัตถุประสงค์แล้ว กลวิธีทางภาษาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้ยังมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาหรือสารที่ทรงกล่าวถึงด้วย เช่น เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงกล่าวถึงเรื่องที่เป็นนามธรรมหรือเรื่องที่พสกนิกรไม่เคยเห็นหรือเข้าใจมาก่อนก็จะทรงเลือกใช้อุปมาอุปไมยและการให้รายละเอียด ตามลำดับเพื่อทำให้ผู้รับสารจำนวนมากสามารถเข้าใจได้โดยง่ายและเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม ฯลฯ

บรรณานุกรม

- ชนกพร อังศุวิริยะ. (2550). "ความเป็นผู้หญิง" ในนิตยสารสตรีสาร : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับอุดมการณ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2542). หน้าที่ของอุปมาอุปไมยจากมุมมองของผู้พูดภาษาไทย. *ภาษาและวรรณคดีไทย*. 16: 259-268.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, ดารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์, ศิริพร ภักดาสุข, สุภัทวดี อมาตยกุล, และสุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2549). *พระบรมราชไมตรีกับอักษรศาสตร์: ใต้ร่มพระบารมีพระบรมราชไมตรีมหาราช*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดา โมสิกรัตน์. (2556). "หน่วยที่ 12 การพูดโน้มน้าวใจ" *ประมวลสาระชุดวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (11601) หน่วยที่ 9-15 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นพวรรณ พันธุมธนา. (2549). *ไวยากรณ์ไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัทมา คำวชิราพิทักษ์. (2550). โครงสร้างภาษาและลักษณะภาษาแสดงหัวเรื่องนพระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร. *วารสารช่อพะยอม*. 15 : 71-81.
- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. *พระราชดำรัสพระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ. 2494-2559)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2560 จาก <http://kanchanapisek.or.th>
- สังวาลย์ คงจันทร์. (2533). *คำกริยาบอกเจตนาในการสื่อสาร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สิทธิธรรม อ่องอุฬีวัฒน์. (2559). กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า

- เจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2417-2453) : การศึกษาจากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์. *วรรณวิทัศน์*. 16 : 101-134
- อรวรรณ ปิลาธนโอบาท. (2542). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Baker, M. (2011). *In Other Word : A Coursebook on Translation*. London : Routledge.
- Bettinghaus,E,P.(1968). *Persuasive communication*. New York : Holt Renehautand Winston.
- Goatly, A. (1993). *The language of metaphor*. London : Routledge.
- Hovland, C. (1965). *Experiments on mass communication*. New York : Wiley.
- Josia, U,E. (2015). Pragmatic Analyses of Martin Luther King (Jr)'s Speech: "I Have a Dream" An Introspective Prognosis. *Journal of Education and Practice*, Vol.6, No.7.
- Lakoff, G, and Mark,J. (2003). *Metaphor we live by*. Chicago: University of Chicago press.
- Larson, C,U. (1986). *Wadsworth Persuasion : reception and responsibility*. Cambridge: Pub.Co.
- Monroe,A,H. (1967). *Principles and types of speech*. Illinois : Scott, Foresman and Company.
- Morris, C, H. (1971). *Foundation of the theory of signs*. Chicago : The University of Chicago Press.
- Myers, A. (1978). *Irony in conversation*. University of Michigan Ph.D Dissertation.
- Saeed, J. (2003). *Semantics*. Cambridge: Blackwell.
- Searle, J, R.(1969). *Speech Acts : an essay in the philosophy of language*. Cambridge : The Cambridge University Press.
- Tannen, D. (1989). *Talking voices : repetition, dialogue, and imagery in conversational discourse*. Cambridge : Cambridge University.